

Uitzetadvies karper Twentekanaal

Van: Roland van Alderen, Sportvisserij Nederland

Datum: 20 april 2017

Aanleiding

De KSN Regio Oost heeft een plan geschreven voor het uitzetten van spiegelkarper in het Twentekanaal voor de periode 2016-2035 (Hummelink, 2016). Dit plan is aan Rijkswaterstaat ter beoordeling voorgelegd. RWS heeft aangegeven dat het plan onvoldoende inzicht biedt in de effecten van de karperuitzet op de KRW-doelen en de verandering in vissamenstelling. Voorliggende notitie beschrijft in welke mate de voorgenomen uitzet passend is bij de onlangs vastgestelde landelijke Richtlijn Uitzet Karper.

Voornemen

In de periode 2016-2035 wil de KSN Regio Oost jaarlijks 780 kg driejarige karper (K3-karper, in totaal circa 390 stuks) uitzetten. Het oppervlak van het Twentekanaal is 390 hectare, zodat de jaarlijkse uitzethoeveelheid 1 karper/ha betreft. Dit zal uiteindelijk leiden tot een eindbestand van 73 kg/ha, dat naar verwachting in 2032 wordt bereikt. Dit is een bestand karper wat vooral gericht is op het bereiken van grote spiegelkarpers die vanwege omvang en individuele herkenbaarheid (uniek schubbenpatroon) interessant zijn voor de karpervisser.

Voor een uitvoerige beschrijving van de uitzet en de reden daarvan wordt verwezen naar het uitzetplan van KSN Regio Oost.

Stappen toetsingskader karper:

1. Stap 1 visstandgegevens aanwezig → in het kader van de MWTL-monitoring is in 2009 een visstandbemonstering uitgevoerd (Kessel et al, 2009).
2. Stap 2 bepaal EKR vismaatlat → in het rapport "Toestand vis en visserij in de zoete Rijkswateren 2015, deel 1" staat de EKR-score voor het Twentekanaal vermeld. Deze EKR is gebaseerd op de MWTL-monitoring in 2009 en is 0,64.
3. Stap 3 bepaal totale biomassa en die van karper → In de MWTL-monitoring 2009 staat dat de *"verzamelde gegevens zijn niet goed bruikbaar om absolute schattingen van de biomassa of aantallen te doen, hiervoor is het monitoringsprogramma ook niet opgezet"* en verder dat *"De vangsten met elektrische visapparatuur zijn door de lage aantallen die gevangen worden niet geschikt voor abundantiebepalingen. Door de lage aantallen vis die worden gevangen met elektrische visapparatuur, is namelijk een enkele grote vis veelal bepalend voor de biomassa."* Hoewel met de boomkor wel wordt voldaan aan de minimale bemonsteringsinspanning van 2% van het oppervlak (11,2 ha= 2,9%), is de 3 meter brede boomkor niet het voorgeschreven bemonsteringsmiddel voor middelgrote lijnvormige wateren: dat is namelijk de zegen of de kuil. Tijdens de MWTL-monitoring is 11,2 ha bevestigd en er is in totaal 574 kg vis gevangen, zonder correcties voor vangstefficiëncy komt hieruit een biomassa van 51,25 kg/ha, waarvan 1,7 kg/ha karper (was één grote vis van 18,8 kg).
4. Stap 4 voldoet uitzet aan richtwaarde? → Vanwege de EKR-score van 0,64 mag maximaal 30 kg/ha worden uitgezet. De voorgenomen uitzet voldoet niet binnen dit criterium.

5. Stap 5 blijft de biomassa karper na bepaling richtwaarde onder de 20%? → nvt, want biomassa is niet conform handboek hydrobiologie bepaald.
6. Stap 6 voldoet uitzet aan EKR toets, geen toestand-klasse achteruitgang op KRW maatlat of afname < EKR 0.01 in klasse "slecht"? → Dit is lastig na rekenen op basis van de MWTL-rapportage. Met behulp van de staafdiagrammen met biomassa's in de bijlage van het MWTL-rapport en de soortenlijst, is een EKR berekend van 0,67 (wijkt licht af van de EKR 0,64 door Imares berekend), dit staat voor de toestandklasse 'goed'. Na toevoeging karper aan de MWTL-gegevens verandert de EKR naar 0,52, dit staat voor een toestandklasse 'matig'. Stap 6 voldoet niet aan toetsingskader: er treedt namelijk een verslechtering van de toestand op.

Conclusie

Beoordeling van de uitzet op basis van de Richtlijn Uitzet Karper: de voorgenomen uitzet die leidt tot een eindbestand van 72 kg/ha karper voldoet niet aan de richtlijn.

Discussie

Bij de bovenstaande beoordeling conform richtlijn uitzet karper zijn een aantal kanttekeningen te plaatsen. De KSN kan deze kanttekeningen bespreken met de waterbeheerder.

- Hoewel er een MWTL-visstandmonitoring is uitgevoerd in 2009, is deze vorm van bemonstering niet conform handboek Hydrobiologie en is niet geschikt voor biomassaschattingen (Kessel, 2009). Bij het ontbreken van visstandgegevens beveelt de Richtlijn Uitzet Karper aan terug te vallen op de gedocumenteerde uitzetgeschiedenis wanneer die in het verleden geen waterkwaliteitsproblemen heeft gegeven. De waterbeheerder zou daarom kunnen overwegen om op basis van de uitzetgeschiedenis de uitzet te maximaliseren. In de periode 1962-2001 hebben de grotere uitzettingen plaatsgevonden met gemiddelde jaarlijkse uitzettingen van 880-2.000 kg karper (tweejarige en driejarige karper), voor zover bekend heeft dat niet geleid tot waterkwaliteitsproblemen.
- In het verleden is relatief veel karper uitgezet in het Twentekanaal, historische uitzetgegevens zijn gedocumenteerd (Hummelink, 2016). Ook is de visstand meerdere keren bemonsterd. Uitzetgegevens over 20 jaar (levensduur karper) afgezet tegen het voorkomen van karper tijdens visstandbemonsteringen geeft een beeld van het mogelijke effect van karperuitzet op de EKR-score in het Twentekanaal:
 - 1976-1996: gemiddeld werd over deze periode jaarlijks 985 kg (2,5 kg/ha) karper uitgezet. Volgens de rekenhulp leidde dit tot een eindbestand karper van 211 kg/ha in 1996. Zoetemeyer trof in 1996 bij een vangstinspanning van 10 ha zegenvisserij en 5 kuiltrekken (8 x 1 m, 10 min per trek) in totaal 1.051 kg vis aan, waarvan 291 kg karper (27%). Afgezet tegen het bevestig oppervlak (circa 13 ha) werd 22 kg/ha karper aangetroffen. De EKR-score zou bij deze biomassa karper (22 kg/ha) licht veranderen van 0,67 naar 0,62, de toestandklasse blijft goed.
 - 1984-2004: gemiddeld werd over deze periode jaarlijks 530 kg (1,4 kg/ha) karper uitgezet. Volgens de rekenhulp leidde dit tot een eindbestand karper van 82 kg/ha in 2004. Leijzer & Beekman troffen in 2004 bij een vergelijkbare vangstinspanning als in 1996 in totaal 219 kg vis aan, waarvan 14 kg karper (6%). Afgezet tegen het bevestig oppervlak (13 ha) werd 1 kg/ha karper aangetroffen. De EKR-score zou bij deze biomassa karper niet veranderen.

- 1986-2006: gemiddeld werd over deze periode jaarlijks 400 kg (1,0 kg/ha) karper uitgezet. Volgens de rekenhulp leidde dit tot een eindbestand karper van 60 kg/ha in 2006. Kemper trof met sonaronderzoek 257 kg/ha vis aan. Er werd geen karper aangetroffen. De EKR-score zou bij deze biomassa karper niet veranderen.
- 1989-2009: gemiddeld werd over deze periode jaarlijks 350 kg (0,9 kg/ha) karper uitgezet. Volgens de rekenhulp leidde dit tot een eindbestand karper van 73 kg/ha in 2009. Van Kessel trof met de MWTL-monitoring 51,25 kg/ha vis aan, waarvan 1,7 kg/ha karper (3%). De EKR-score zou bij deze biomassa karper niet veranderen.
- Verder is mijn inschatting dat op basis van de MWTL-visstandmonitoring de EKR-score te hoog wordt ingeschat. Met de boomkor zal met name grote vis worden onderschat. In het Handboek Hydrobiologie staat namelijk voor de grotere stortkuil al dat de vangstefficiëntie voor vis groter dan 40 cm slechts 30% is. Het aandeel brasem/karper zal daardoor op het Twentekanaal te laag zijn ingeschat met een te hoge EKR als gevolg. Als de EKR lager zou zijn is er meer ruimte voor karperuitzet.
- Op het Twentekanaal is decennia lang door de sportvisserij karper uitgezet. Het Twentekanaal was een populair water vanwege de goede vangsten van karper (grote vis en relatief veel vis). Het Twentekanaal heeft een hoofdfunctie voor scheepvaart en wateraf- en -aanvoer en het heeft een sterk kunstmatig karakter. De ecologische mogelijkheden zijn beperkt door de relatief grote gemiddelde diepte, de beschoeiende oevers en het gebrek aan natuurlijke land-waterovergangen. De vraag aan de waterbeheerder is of er gezien het kunstmatige karakter meer ruimte gegeven kan worden aan de sportvisserij. Zeker als dit naar verwachting (zie resultaten uit het verleden) nauwelijks effect heeft op de EKR-score.

Literatuur:

- Aalderen, R.A.A. van, 2008. Visplan Twentekanaal. Sportvisserij Nederland, Bilthoven in opdracht van Beheerseenheid Twentekanalen, Borculo.
- Hummelink, C., 2016. Spiegelkarperproject Twentekanaal; Monitoringsrapport 2016, evaluatie 2011-2016, uitzetplan 2016-2035. De KSN regio Oost.
- Kemper, J.H., 2006. Onderzoek naar de visdichtheid in de Twentekanalen m.b.v. sonar. Visadvies BV, Utrecht.
- Kessel, N. van, M. Dorenbosch, F. Spikmans, J. Kranenbarg & B. Crombaghs 2009. Jaarrapportage Actieve Vismonitoring Zoete Rijkswateren. Samenstelling van de visstand in de grote rivieren gedurende het winterhalfjaar 2008-2009. Natuurbalans -Limes Divergens BV & Stichting RAVON, Nijmegen.
- Leijzer, T.B. en J. Beekman, 2004. Evaluatie Visstandbeheerplan Twentekanalen 1997-2002. OVB, Nieuwegein, in opdracht van de Beheerseenheid Twentekanalen (BET), Borculo.
- Zoetemeijer, R.B., 1996. De visstand in de Twentekanalen : Beschrijving van de visstand in relatie tot het milieu (Visstandbeheerplan Twentekanalen 1997-2002 ; Deelrapport I). OVB, Beheerseenheid Twentekanalen. – Nieuwegein.